

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України
Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації
Державний навчальний заклад
«Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»

ЗВІТ

ПРО ХІД І РЕЗУЛЬТАТИ

експерименту всеукраїнського рівня за темою
**«Формування готовності майбутніх кваліфікованих
робітників до підприємницької діяльності»**
(2019-2021)
на базі Державного навчального закладу
«Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»

Загальні терміни проведення експерименту : 2019-2021

Терміни звітнього етапу експерименту: 2019

Науковий керівник експерименту:

Л.М. Єршова,

доктор педагогічних наук, доцент,

заступник директора з науково-експериментальної роботи

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Керівник експериментального закладу:

Л.Є.Висоцька, кандидат педагогічних наук, директор

Державного навчального закладу

«Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»

Одеса-2020

Вступ

В основі інноваційної діяльності колективу ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» (надалі ДНЗ «ОВПУТТХ») є реалізація принципу інноваційності, де центральною ланкою, осередком є дослідно-експериментальна робота.

Відповідно до наказу МОН України від 28.05.2019 № 742 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності», наказу по ДНЗ «ОВПУТТХ» «Про забезпечення організації дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» у період 2019-2022 рр» від 04.06.2019 № 105 на базі ДНЗ «ОВПУТТХ» проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» в період 2019-2021 рр.

Протягом січня 2019 – грудня 2019 року проводився I (констатувальний) етап дослідно-експериментальної роботи.

Згідно заявки та програми I (констатувального) етапу дослідно-експериментальної роботи було передбачено забезпечити:

1. Вивчення стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.
2. Розроблення нормативно-правового й організаційного забезпечення експерименту в ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».
3. Розроблення науково-методичного супроводу експериментальної діяльності в ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».
4. Вивчення досвіду підготовки в закладах професійної (професійно-технічної) освіти майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності.
5. Розроблення методики оцінювання рівня сформованості готовності здобувачів освіти ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»
6. Здійснення моніторингу рівнів сформованості готовності учнів ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» до підприємницької діяльності.
7. Проведення науково-практичного семінару за тематикою дослідження.
8. Підготовка звіту про результати констатувального етапу експерименту.

З метою виконання поставлених завдань застосовано такі методи:

1. Теоретичні методи: аналіз навчально-методичної, психологічної, педагогічної літератури та наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, нормативно-правових документів, навчальної документації і результатів навчально-виробничої діяльності учнів; моделювання, порівняння, класифікація, систематизація й узагальнення теоретичних та експериментальних даних.
2. Емпіричні методи: анкетування й опитування, тестування та спостереження, самооцінювання, моделювання навчально-виховних ситуацій, спостереження, бесіда, опитування, тестування, метод експертної оцінки, педагогічний експеримент із кількісним і якісним аналізом результатів.
3. Статистичні методи: статистична обробка інформації; ранжування і групування.

1. Зміст і результати експериментальної роботи

1.1. Підготовка експериментальної роботи

Згідно заявки та програми на протязі I (констатувального) етапу дослідно-експериментальну роботу забезпечувала творча група у наступному складі:

Єршова Людмила Михайлівна, доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Закатнов Дмитро Олексійович, завідувач лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук;

Терновський Віктор Григорович, заступник директора з навчально-виховної роботи ДНЗ «ОВПУТТХ»;

Ткаченко Михайло Вячеславович, кандидат педагогічних наук, викладач-методист ДНЗ «ОВПУТТХ»;

Заяць Руслана Русланівна, викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «ОВПУТТХ».\

Наукові консультанти

Радкевич Валентина Олександрівна – директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Кучинський Микола Сигізмундович – директор департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України. кандидат економічних наук.

З метою забезпечення результативності проведення дослідно-експериментальної роботи був укладений договір за № 134/14 від 09.04.2019 року «Про співпрацю та організацію взаємовідносин» між науковою установою – Інститутом професійно-технічної освіти національної академії педагогічних наук України і Державним навчальним закладом «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

1.2. Вивчення стану дослідження та практичного вирішення проблеми

Забезпечуючи організацію дослідно-експериментальної роботи «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» відповідно до предмета і об'єкта дослідження окреслено коло завдань першого (констатувального) етапу, зокрема: визначити коло учасників дослідно-експериментальної роботи; сформувати творчі робочі групи; здійснити вивчення проблеми в сучасній педагогічній теорії і практиці; проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід; опрацювати нормативно-законодавчі документи; виявити ідеї прогресивного педагогічного досвіду підготовки кваліфікованих робітників сфери торгівлі та ресторанного господарства; розробити детальний план діяльності відповідно до мети дослідно-експериментальної роботи; підготувати анкети для опитування учнів, проаналізувати опитування; провести тестування серед майбутніх кваліфікованих робітників щодо готовності їх до підприємницької діяльності.

Відповідно до поставлених завдань дослідно-експериментальної роботи на засіданні педагогічної ради колектив обговорив концепцію, гіпотезу, науковий апарат дослідно-експериментальної роботи, було спрогнозовано очікувані результати, затверджено накази «Про організацію експериментально-дослідної роботи в ДНЗ «ОВПУТТХ», план-графік проведення дослідно-експериментальної роботи, визначено склад творчих груп.

Протягом I (констатувального) етапу дослідження творча група згідно програми забезпечувала організацію роботи щодо вивчення стану розробленості проблеми формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в теорії і практиці професійної (професійно-технічної) освіти.

В ході дослідження було з'ясовано, що напрями розв'язання проблеми підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності розкрито у роботах В. Дрижака, Д. Закатнова, С. Мельника, Н. Пасічник, Н. Побірченко, О. Тополь та інших дослідників. Деякі аспекти підприємницької підготовки учнів ПТНЗ висвітлено у дослідженнях М. Бойко, Л. Козачок, Н. Побірченко, Н. Покатиловського, І. Прокопенка, О. Семенюк, О. Щербак та інші. Практичні аспекти професійної підготовки фахівців ресторанної справи

висвітлені в наукових працях І. Гайового (формування практичних умінь); М. Пальчук (організація практичного навчання); Т. Стахмач (розвиток самостійності) та інших.

Про необхідність формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності майбутніх фахівців наголошується в Законах України «Про освіту» (2017), «Про професійно-технічну освіту» (1998), «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (2012), а також у Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року (2017), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2009), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Національній програмі сприяння розвитку малого підприємництва в Україні (2000), Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду на період до 2020 року (2017), Концепції «Нова українська школа» (2016), Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) , а також Копенгагенській декларації (2002), Брюггському комюніке (2010) тощо.

На основі аналізу законодавчих актів, нормативних документів, наукових праць А.Гуржія, Н.Ничкало, В.Радкевич, О.Щербак та ін. з'ясовано, що метою сучасної професійної освіти є підготовка конкурентоспроможних працівників з усвідомленою потребою всебічної самореалізації в умовах постіндустріальної економіки, які здатні розв'язувати проблему працевлаштування на основі ефективної організації форм малого і середнього бізнесу з урахуванням новітніх тенденцій цивілізаційного поступу й інтегрують професійну та підприємницьку діяльність. Конкурентоспроможним на ринку праці стає кваліфікований робітник, який володіє інноваційним стилем мислення, здатний генерувати і втілювати нові оригінальні ідеї, розв'язувати творчі завдання, використовувати набуті знання у підприємницькій діяльності. Сфера обслуговування є одним із провідних напрямів в розвитку економіки України, яка об'єднує підприємства торгівлі та ресторанного господарства, що забезпечують потреби внутрішнього регіонального і загальнонаціонального українського ринку. Тому, професії сфери торгівлі та ресторанного господарства користуються широким попитом у населення та на ринку праці. Широкий вихід вітчизняних підприємств і об'єднань на світові ринки обумовлює необхідність досягнення якісно нового рівня підготовки учнів, що у подальшому забезпечить готовність їх до підприємницької діяльності.

З огляду на це актуалізується пошук інноваційних методик формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності, і, зокрема, торгівлі і ресторанного господарства у ПТНЗ, що стає основним фактором їхньої успішної

підготовки до професійної діяльності, пов'язаної зі сферою обслуговування, а також до відкриття власної справи.

Грунтовний аналіз широкого кола джерел і наукових праць з досліджуваної проблеми дав змогу підтвердити актуальність проведення дослідження щодо формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності як одну з важливих проблем професійної школи і потребує необхідності комплексного розв'язання науково-педагогічної проблеми процесу формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності. Актуальність проведення експерименту також зумовлена недостатнім рівнем формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ, відповідних для цього навчальних курсів, практичних творчих завдань.

В ході дослідно-експериментальної роботи був проведений SWOT-аналіз щодо виявлення сильних та слабких сторін експериментальної роботи. До **слабких сторін** віднесено, зокрема, такі чинники, як недостатній рівень навчально-методичного забезпечення навчального процесу щодо формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності; відсутність навчальних курсів щодо формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників торгівлі та ресторанного господарства. **Сильні сторони** експерименту полягали в тому, що заклад має багаторічний досвід забезпечення організації освітньої діяльності по підготовці кваліфікованих робітників з професій торгівлі та ресторанного господарства («Кухар», «Кондитер», «Пекар», «Агент з постачання», «Продавець продовольчих товарів; контролер-касир»); педагогічний колектив підготовлений до впровадження нових форм навчання; інноваційних педагогічних технологій; передового педагогічного досвіду; налагоджено активну дієву співпрацю з підприємствами-замовниками кадрів.

Було з'ясовано, що головним недоліком процесу навчання є: несформованість у здобувачів освіти достатньої життєвої компетентності; підприємницької компетентності як складової професійної компетентності; невміння використовувати отримані знання на практиці.

Спільно з науковцями ІПТО НАПН України у процесі дослідження було з'ясовано:

- що формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності передбачає: по-перше, набуття знань, умінь та використання отриманих знань й навичок, що допоможуть самостійно визначатись у підприємницькій діяльності; по-друге, формування здатності особистості до самореалізації, саморозвитку, самоствердження, що обумовлює розвиток підприємницької ініціативи;

- було визначено складники готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності та критерії їх сформованості такі, як: психологічний-особистісно-мотиваційний; теоретичний – система знань щодо формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності, способів, форм їх упровадження в професійну діяльність; практичний – сукупність умінь і навичок щодо готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності;
- з'ясовано, що важливу роль у формуванні готовності майбутніх кваліфікованих робітників відіграє також особистість педагога, його професіоналізм. Оптимально розвивати професійні здібності учнів у процесі навчання, стимулювати розвиток особистості майбутніх робітників, формувати підприємницьку компетентність, готувати учнів до свідомого професійного самовизначення у підприємницькій діяльності є першочерговим завданням педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу;
- ефективність формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності залежить від впровадження у навчально-виховний процес професійної підготовки майбутніх фахівців ресторанного господарства сучасних форм і методів навчання; відповідних для цього навчальних курсів; практичних творчих завдань.

В ході дослідження з'ясовано, що для формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності у процесі навчання великого значення набуває здійснення двостороннього зв'язку теорії і практики. Практична підготовка відіграє особливо важливу роль у формуванні підприємницької компетентності як складової професійної компетентності, що дозволяє вважати цю підготовку важливою складовою конкурентоспроможного фахівця у сфері професійної діяльності і забезпечує спрямованість здійснювати професійну діяльність у сфері підприємництва.

В зв'язку з цим, позитивними результатами у формуванні готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності є співпраця з роботодавцями. Для посилення проведення дослідної роботи були підписані угоди з роботодавцями наступних підприємств, які сприяють реалізації завдань експерименту: ресторан «Олександрівський», ресторан «Челентано», ресторан «Колиба», ресторан «Печерського», ресторан «Емоції», ресторан «Гай Рай», ресторан «М-1», ресторан «Гастроманія», ресторан «Бокс кайтерінг», ресторан «Токіо Хаус» ТОВ Еверест Ресторан «Кактус», ФОП Чичельницька, ресторан «Севілья», ФОП Маніхіна, ресторан «Полний Дзен», ТОВ «Джон Мак», ресторан «Сейворі», готель «Арк Палац», кафе «Шерлок», кафе «На поляні», ТОВ «Тога», піцерія «У Фонтана», ФОП Бахнан, мережа «Суші ВОК», кафе «Garlik», ФОП Калкутіна, кафе «Дует» ПП «Полібза», кафе «Рікша», ФОП Рибачок, кафе «Ситий

пузик», ФОП Ковальов, Кафе «Тетяна», ФОП Долінська, ПП «Антоненко», кафе «Лапша», кафе «М'ясо» ФОП Андрієнко, ТОВ «Біля моря», ТОВ «Моцарт Готель», мережа універсамів, ПВТП «Екстра», ТОВ «Універсал», мережа універсамів, ПП «Надія».

В ході дослідження було також встановлено, що для формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності великого значення у процесі вивчення предметів економічного, правового, професійного спрямування набувають міжпредметні зв'язки, що надає можливість більш ефективного впливу на рівень сприйняття ними навчального матеріалу. Отже, слід зазначити, що успішне формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності залежить від вираженого проектування змісту професійного навчання.

1.3 Підготовка навчально-методичного забезпечення

З метою забезпечення організації експериментально-дослідної роботи «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» творча група провела аналіз стану навчально-методичного забезпечення:

- документів з планування навчально-виробничого процесу (робочі програми з навчальних предметів та практичної підготовки, передбачені робочими планами; поурочно-тематичні плани з навчальних предметів; перелік навчально-виробничих робіт з професії на семестр; плани виробничого навчання груп на місяць; плани навчально-виробничої діяльності на півріччя; плани занять (уроків); розклад занять);
- підготовки навчальних кабінетів, відповідність їх навчально-методичного забезпечення з державними стандартами ПТО з професій торгово-кулінарного профілю;
- забезпеченості та поповнення фонду бібліотеки навчальною літературою;
- наявність періодичної преси.

У процесі проведення дослідження для оцінки рівня сформованості готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності членами творчої групи була розроблена методика оцінки рівня сформованості готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності, яка охоплює критерії відбору методів формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності, які відповідають навчальним можливостям учнів (віковим, психологічним); наявним умовам навчання і відведеному на засвоєння навчально-методичного часу; професійному рівню педагогічних працівників; можливості допоміжних засобів навчання; свідомого сприймання навчальної інформації; активність у процесі навчання виявляти знання; бажання, готовність до самореалізації та самоствердження у підприємницькій діяльності.

- методика визначення нервово-психічної стійкості і ризику, призначена для визначення нервово-психічної стійкості, ризику дезадаптації людини в умовах стресових ситуацій (додаток ___);
- методика визначення ціннісних орієнтацій, що характеризує змістовну сторону спрямованості особистості здобувача освіти та складає основу її ставлення до людей, основу світогляду й ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції (додаток ___);
- методика визначення професійного типу особистості(додаток ___);
- методика визначення рівня суб'єктивного контролю, що виявляє тип поведінки особистості (екстернальний або інтернальний) (додаток ___);
- методика діагностики професійних інтересів, нахилів і уявлень учнів про їх професійні можливості (додаток ___);
- методика оцінки професійних інтересів і здібностей молоді(додаток ___).

Під час дослідження забезпечувалась організація роботи підготовки проєктів для участі учнів та педпрацівників у регіональних конкурсах на тему: «Актуальність забезпечення підприємництва у малому та середньому бізнесі». Були представлені творчі роботи на теми: «Бізнес-план по створенню закладу ресторанного господарства», який проходив на базі Одеського національного економічного університету (*Результат : I місце*) ; «Краща бізнес-ідея», який проходив на базі Одеської бізнес-школи WAVE. (*Результат: I місце; призначена переможцю іменна стипендія*); «Кращий інноваційний проєкт» на тему: «Теоретичні і методологічні основи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого та середнього бізнесу». (*Результат: Диплом лауреата*).

В ході дослідження забезпечувалась організація роботи по укладанню словника понятійних термінів у сфері торгівлі і ресторанного господарства.

1.4. Проведення опитувань

У процесі дослідження, з метою виявлення рівня бажання, готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності забезпечувалось проведення анкетування та тестування. Система визначення бажання та готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності потребувала постійного моніторингу.

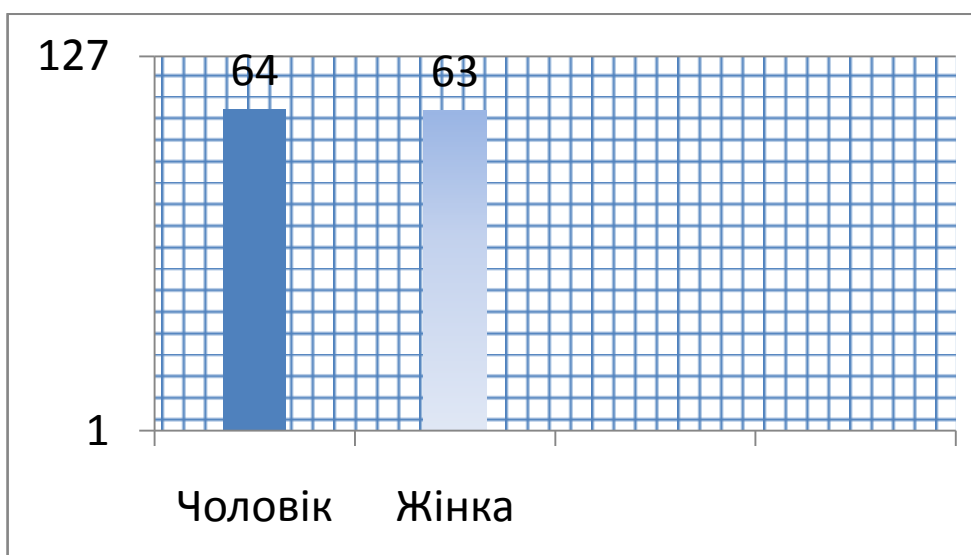
Основною метою такого моніторингу було простежити системність та динаміку рівня готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності.

Основним завданням моніторингу готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності є:

- вивчення якості навчального процесу;
- корекція освітньої діяльності педпрацівників, методичних підходів у викладацькій діяльності;
- простеження компетентнісного підходу у системі оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів, що сприяють формуванню підприємницької компетентності;
- визначення необхідності індивідуальної траєкторії навчання для окремих учнів.

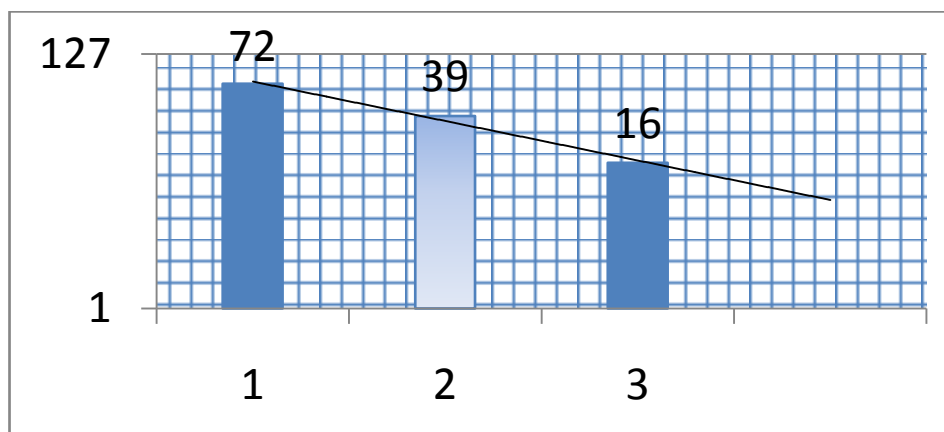
Моніторингом було охоплено 127 здобувачів освіти за професіями (кухар, кондитер, пекар, агент з постачання, продавець продовольчих товарів; контролер-касир). Було проаналізовано анкети, тести (друкований та електронний формат): критерії та показники оцінювання.

Результати моніторингу показали що із 127 респондентів в опитуванні прийняли участь 64 чоловіки, що складає 50,39%, жінок - 63, що складає 49,61%(мал.1).

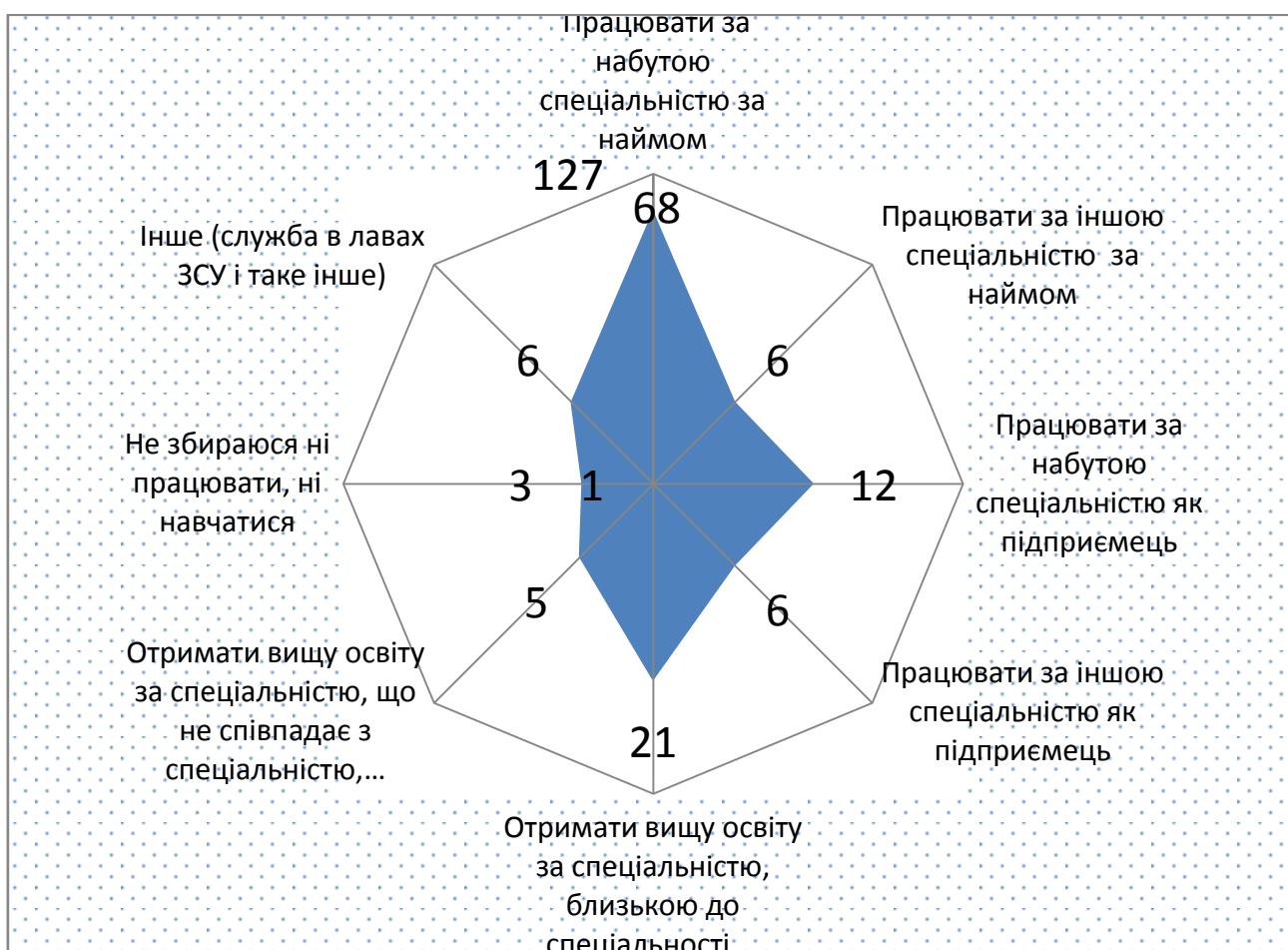
Мал. 1 . Кількість респондентів

В моніторингу приймали участь здобувачі освіти I-III курсів, а саме: I курсу – 72(56,69%). II курсу - 39(30,71%), III курсу – 16(12,6%)(мал. 2.).

Мал. 2. Розподіл ь респондентів за курсами навчання

Вивчення планів і намірів здобувачів освіти щодо вибору подальшої траєкторії діяльності(мал. 3, табл. 1).

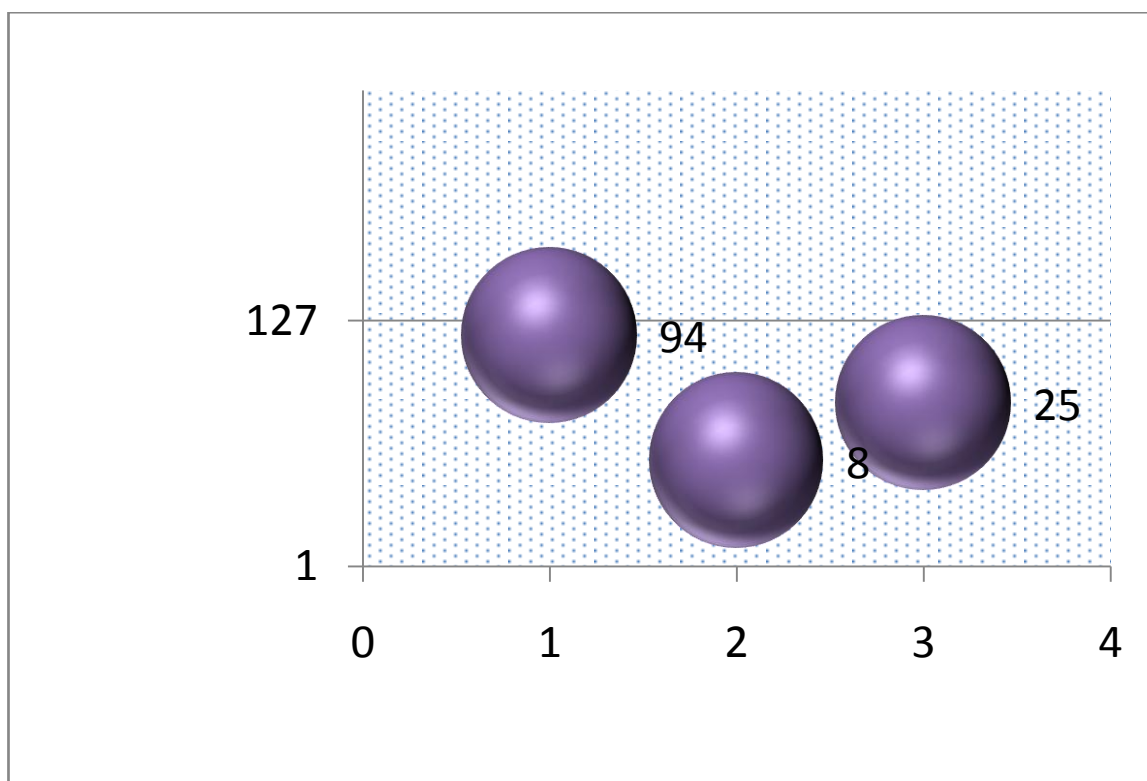

Мал. 3. Напрямки діяльності після закінчення навчання

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Працювати за набутою спеціальністю за наймом	68	53,54
Працювати за іншою спеціальністю за наймом	6	4,72
Працювати за набутою спеціальністю як підприємець	12	9,45
Працювати за іншою спеціальністю як підприємець	6	4,72
Отримати вищу освіту за спеціальністю, близькою до спеціальності, набутої у закладі професійної (професійно-	21	16,54
Отримати вищу освіту за спеціальністю, що не співпадає з	5	3,94
Не збираюся ні працювати, ні навчатися	3	2,37
Інше (служба в лавах ЗСУ і таке інше)	6	4,72

Табл. 1. Напрямки діяльності після закінчення навчання

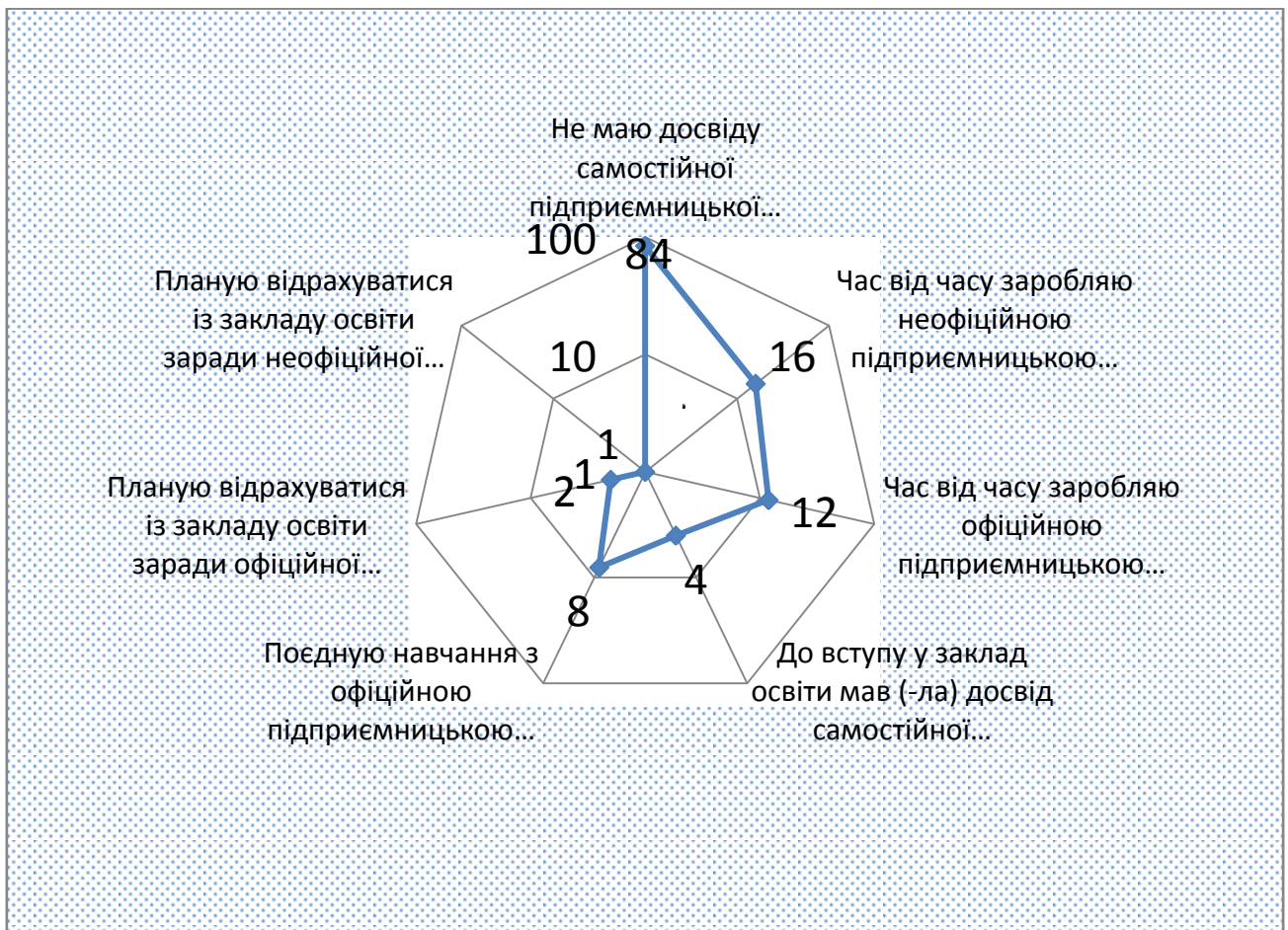
Вивчення готовності учнів до започаткування власного бізнесу і здійснення підприємницької діяльності показало, що 74,02% готові, 12,6% в же поєднують завчання з підприємництвом, і тільки 6,3% учнів не цікавляться даним видом діяльності(мал. 4)

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Так	94	74,02
Ні, мені це не цікаво	8	6,3
Я вже поєдную навчання з підприємницькою діяльністю	25	12,6

Мал. 4. Готовність учнів до започаткування власного бізнесу і здійснення підприємницької діяльності

Розподіл респондентів за критерієм наявності досвіду діяльності в сфері підприємництва показав, що 66,14% не мають досвіду самостійної підприємницької діяльності(мал. 5).

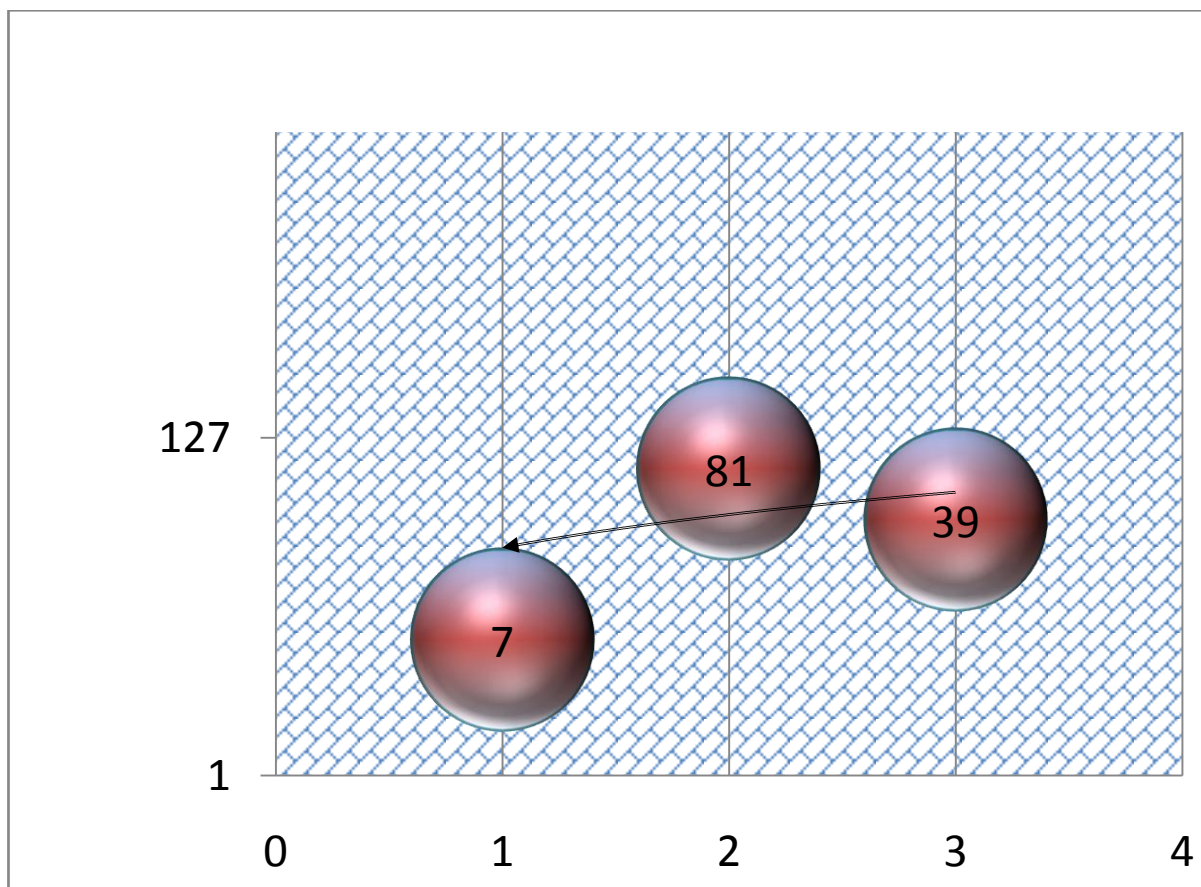
Мал. 5 . Наявність досвіду самостійної підприємницької діяльності

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Не маю досвіду самостійної підприємницької діяльності	84	66,14
Час від часу заробляю неофіційною підприємницькою	16	12,6
Час від часу заробляю офіційною підприємницькою діяльністю	12	9,45
До вступу у заклад освіти мав (-ла) досвід самостійної офіційної підприємницької діяльності	4	3,15
Поєдную навчання з офіційною підприємницькою діяльністю	8	6,3
Планую відраховатися із закладу освіти заради офіційної підприємницької діяльності	2	1,57
Планую відраховатися із закладу освіти заради неофіційної підприємницької діяльності	1	0,79

Табл.. 2. Наявність досвіду самостійної підприємницької діяльності

Не зважаючи на відсутність практичного досвіду самостійного підприємництва(66,14%), 69,3% опитаних здобувачів освіти виявляють готовність до здійснення такої діяльності(! на їх думку)(див. Мал.6).

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Так, уже готовий	7	5,51
Готовий, але по закінченню навчання	81	63,78
Не готовий	39	30,71

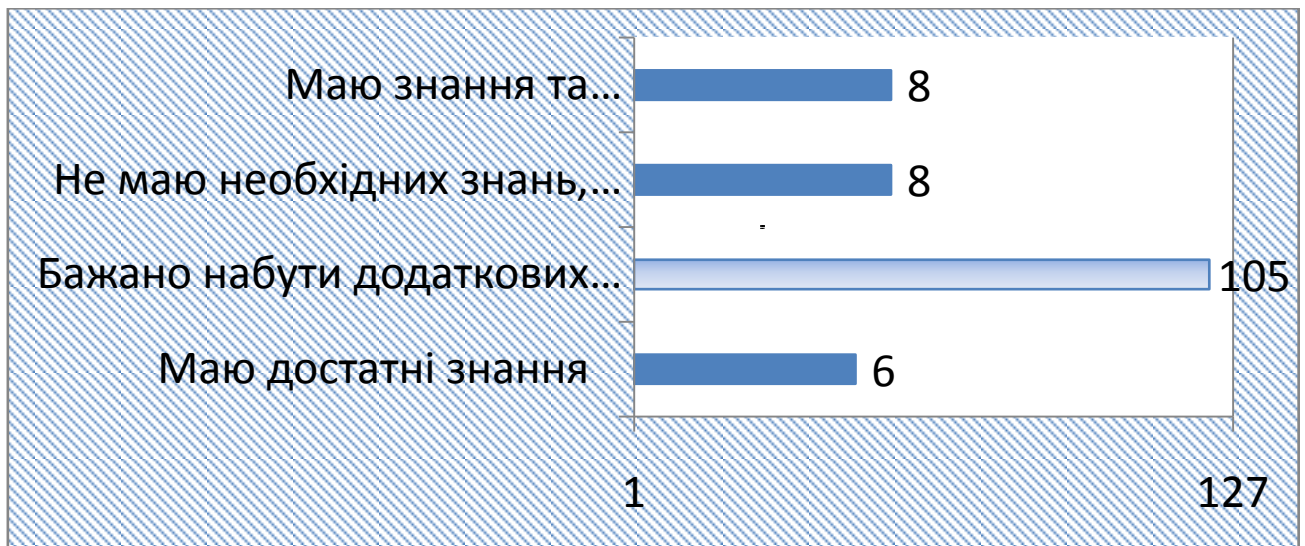

Мал. 6. Готовність до здійснення самостійного підприємництва

На питання щодо наявності відповідних знань, інформації та ресурсів для започаткування власного бізнесу, майже 83% респондентів відповіли що їх потрібні додаткові знання і початковий досвід участі в підприємстві(табл. 3, мал. 7)

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Маю достатні знання	6	4,72
Бажано набути додаткових знань і досвіду підприємницької діяльності	105	82,68
Не маю необхідних знань, інформації та ресурсів	8	6,3
Маю знання та інформацію, але не маю ресурсів	8	6,3

Табл. 3. Потреба в знаннях для започаткування власного бізнесу

Мал. 7. Потреба в знаннях для започаткування власного бізнесу

Під час вивчення перешкод, що заважають започаткувати власну справу виявлено цілий ряд причин, котрі розподілилися між собою слідуочим чином(табл.4).

Варіанти відповіді	Кількість	Відсоток
Я достатньо поінформований (-а) і досвідчений (-а)	34	18,9
Я достатньо поінформований (-а), але не маю належного практичного досвіду	127	100
Я достатньо поінформований (-на), але не маю навичок самопрезентації на ринку праці	35	27,56
Я достатньо поінформований (-на), але не маю необхідних ІКТ-навичок для просування своєї справи на сучасному ринку праці	4	3,15
Я достатньо поінформований (-а) і досвідчений (-а), але не маю стартового капіталу для відкриття власної справи	24	18,9
Відчуваю брак правових знань	58	45,67
Маю недостатньо психологічних знань щодо можливостей своєї особистості, важливих для успішного ведення власної справи	67	52,76
Недостатньо обізнаний (-на) з економічними механізмами ведення малого бізнесу	118	92,91

Табл. 4. Чинники, що впливають на започаткування власної справи

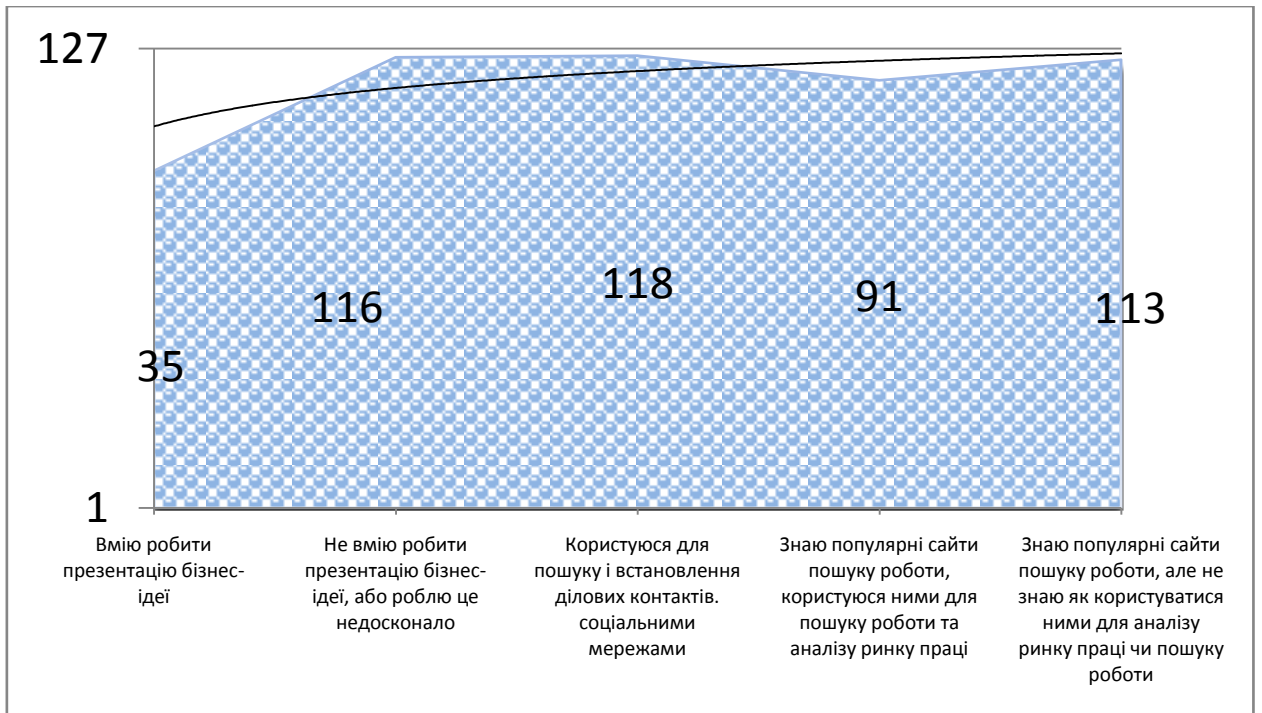
Анкетуванням учнів щодо рівня їх обізнаності в питаннях законодавчої та нормативної бази що регламентує діяльність в сфері малого бізнесу виявлено що:

- 89% - не знають механізмів та алгоритмів відкриття власної справи;
- 92% - не знайомі з основними документами;
- 94,5% - на мають навичок аналізу стану ринку праці(таб. 5.)

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Знаю механізми відкриття власної справи	45	35,43
Не знаю механізмів та алгоритмів відкриття власної справи	113	88,98
Знайомий із переліком основних документів, необхідних для ведення власної справи в малому бізнесі	10	7,87
Не знайомий з переліком основних документів, необхідних для ведення власної справи в малому бізнесі	117	92,13
Знаю основні тенденції вітчизняного ринку праці	12	9,45
Не вмію аналізувати ринок праці, не знаю його особливостей	120	94,49

Табл. 5. Обізнаність в питаннях законодавчої та нормативної бази

Важливим для ведення власної справи є володіння достатніми знаннями та навичками з ІКТ-технологій. Опитування респондентів на предмет наявності таких знань відображено в таблиці та на малюнку 8.

Мал. 8. Володіння ІКТ-технологіями

Вивчення психологічної готовності респондентів до здійснення підприємницької діяльності виявило наступні результати (таб. 6., мал.9):

Варіанти відповіді	Кількість відповідей	Відсоток
Досконало знаю психологічні особливості та резерви своєї особистості, необхідні для організації власної справи	24	18,9
Знаю, які психологічні риси та якості є сприятливими для організації власної справи, але не знаю наскільки вони розвинені у мене	38	29,92
Не знаю, які психологічні риси та якості є сприятливими для організації власної справи і наскільки вони розвинені у мене	94	74,02
Проходив діагностичне психологічне тестування, але воно не мало системного характеру	118	92,91
Переконаний у важливості психологічної підготовки до реалізації власної бізнес-ідеї / ведення власного бізнесу	91	71,65

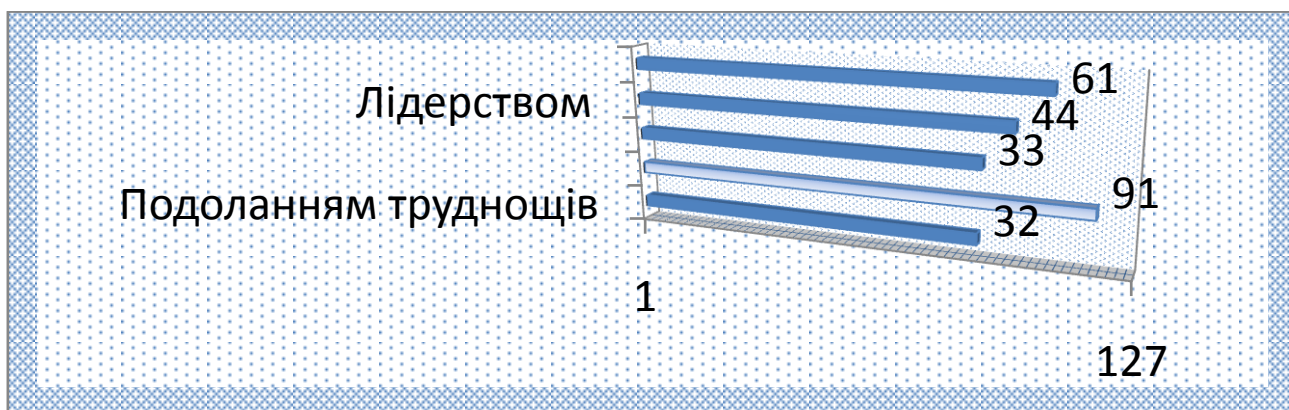
Не впевнений у доцільності витрачання часу та інших ресурсів на психологічну підготовку до	113	88,98
Переконаний, що для успішної підприємницької діяльності вирішальне значення має правова підготовка.	101	79,53
Переконаний, що для успішної підприємницької діяльності вирішальне значення має психологічна готовність до неї	85	66,93
Переконаний, що для успішної підприємницької діяльності вирішальне значення мають лише гроші (наприклад, фінансова підтримка державою малого бізнесу).	119	93,7
Переконаний, що для успішної підприємницької діяльності вирішальне значення мають лише зв'язки.	78	61,42

Табл.6. Психологічна готовність до підприємництва

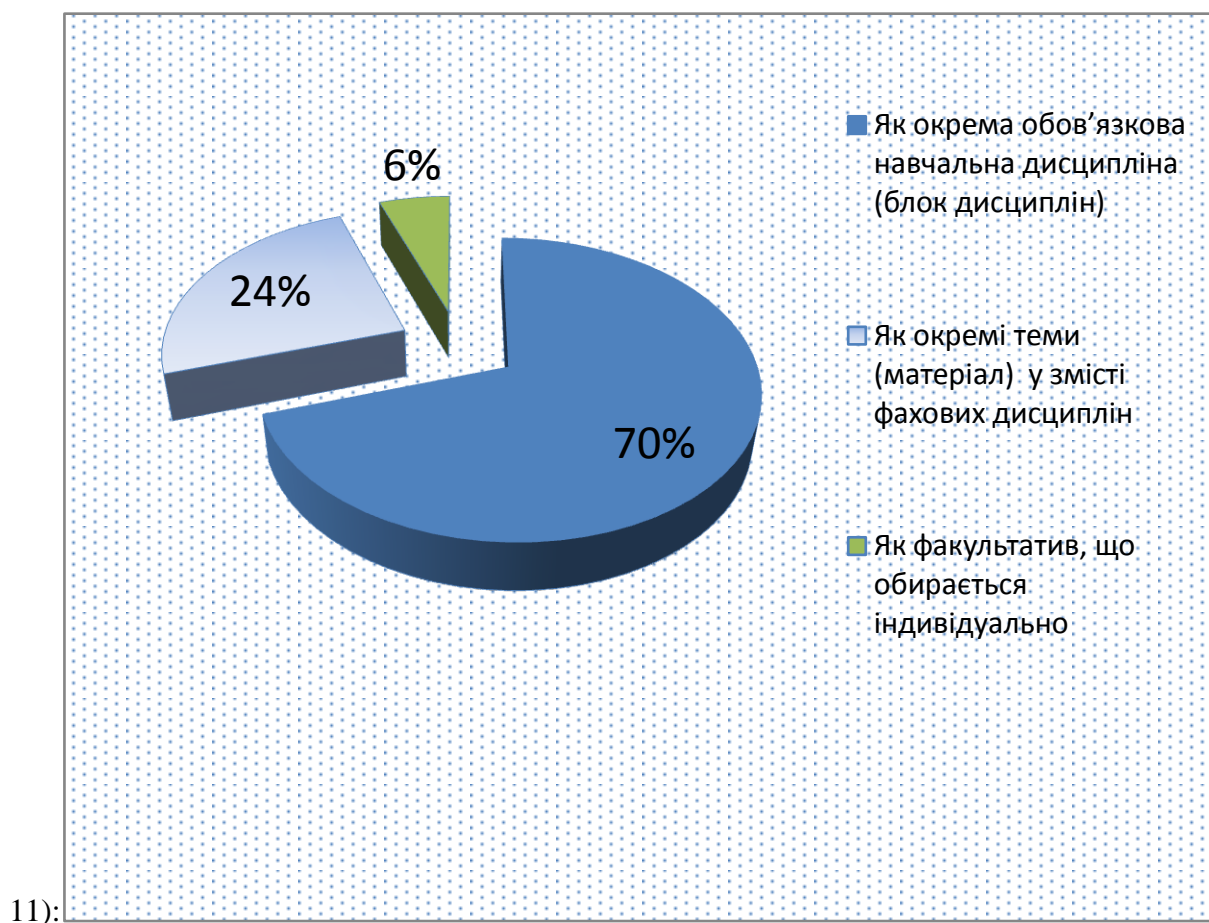
Мал. 9. Психологічна готовність респондентів до здійснення підприємницької діяльності

Основними мотивами, що спонукають майбутніх кваліфікованих робітників до підприємництва, по результатам дослідження, є такі – прагнення ризикувати, наявність прагнення бути лідером, фінансова незалежність, прагнення стати успішним, самореалізація через подолання труднощів(мал. 10).

Мал. 10. Основні мотиви до заняття підприємництвом

В ході опитування респондентам було запропоновано висловити свою думку відносно змісту підготовки майбутніх підприємців і отримано наступні результати(мал.

Мал. 11. Форми підготовки учнів з підприємницької діяльності

1.5. Проведення масових заходів

У ході експерименту в рамках науково-практичної конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» забезпечувалась участь педпрацівників училища у вебінарах на теми: «Стандартизація фахової перед вищої освіти: проблеми та перспективи», «Консультування з професійної кар'єри: досвід та перспективи», «Шляхи модернізації професійної (професійно-технічної) освіти із урахуванням прогресивного європейського досвіду», «Дистанційне професійне навчання в контексті цифровізації освіти», «Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників», «Впровадження проектних технологій у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників». У вебінарі «Підготовка учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до підприємницької діяльності» забезпечувалась активна участь у дискусії на тему: «Кар'єра-підприємництво».

1.6. Публікації щодо проведення експериментально-дослідної роботи

Матеріали по дослідно-експериментальній роботі на тему: «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» опубліковано на сторінках науково-методичного журналу «Професійна освіта» (№2 (83) 2019).

Підготовлено матеріал статті у журнал «Професійна освіта» по результатам I (констатувального) етапу дослідно-експериментальної роботи ДНЗ «ОВПУТТХ» «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності».

2. Висновки:

Таким чином, результатом I (констатувального) етапу експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності»:

1. Забезпечено вивчення проблеми в сучасній педагогічній теорії і практиці.
2. Розроблено нормативно-правове й організаційне забезпечення експерименту в ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».
3. Розроблено матеріали науково-методичного супроводу експериментальної діяльності в ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».
4. Проаналізовано досвід підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в ЗП (ПТ)О.
5. Розроблено методичку оцінювання рівня сформованості готовності здобувачів освіти ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» до підприємницької діяльності.
6. Здійснено моніторинг рівнів сформованості готовності учнів ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» до підприємницької діяльності.
7. Забезпечено участь у науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання».
8. Підготовлено звіт про результати I (констатувального) етапу дослідно-експериментальної роботи.

3. Перспективи подальшого дослідження

1. Визначити організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності.
2. Підготовка методичних рекомендацій для педагогічних працівників «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в галузі торгівлі та ресторанного господарства».
3. Розроблення та впровадження програми і навчально-методичного забезпечення спецкурсу «Основи підприємництва», оновлення змісту тем «Менеджмент малого бізнесу», «Основи маркетингу» з урахуванням специфіки професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників для сфери торгівлі і громадського харчування».
4. Проведення тренінгів з формування готовності учнів ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» до підприємницької діяльності.
5. Експериментальна перевірка результативності організаційно-педагогічних умов формування готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до підприємницької діяльності
6. Проведення круглого столу «Організаційно-педагогічні умови формування у майбутніх кваліфікованих робітників готовності до підприємницької діяльності в галузі торгівлі та ресторанного господарства».
7. Підготувати звіт про результати II (формульованого) етапу експериментально-дослідної роботи.

4. Додатки

1. Анкети для учнів
2. Тестовий матеріал для учнів
3. Творчі роботи учнів і педпрацівників ДНЗ «ОВПУТТХ» - переможців регіональних конкурсів «Актуальність забезпечення підприємництва у малому та середньому бізнесі» у номінації «Кращий інноваційний проект»:

3.1. «Бізнес-план по створенню закладу ресторанного господарства» (Грамота за I місце; іменна стипендія переможцю)

3.2. «Теоретичні і методологічні основи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого та середнього бізнесу» (Диплом лауреата)

4. Словник понятійних термінів у сфері торгівлі та ресторанного господарства.

Науковий керівник експерименту

Л.М.Єршова

Керівник експериментального закладу

Л.Є.Висоцька